

Publicētais numurs	:	C-376/23
Dokumenta numurs	:	1
Reģistra numurs	:	1260297
Iesniegšanas datums	:	15/06/2023
Reģistrēšanas reģistrā datums	:	15/06/2023
Dokumenta veids	:	Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas, kas veikta, izmantojot e-Curia, numurs	:	Dokuments DC189101
Datnes numurs	:	5
Iesniedzējs	:	Elīna Majore (J357739)

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2023.gada 14.jūnijā

Senāts šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore referente Rudīte Vīduša, senatores Ilze Freimane un Ieva Višķere

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BALTIC CONTAINER TERMINAL” pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta 2019.gada 19.jūlija lēmuma Nr. 30.1-22.9/3344 atcelšanu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BALTIC CONTAINER TERMINAL” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 9.jūnija spriedumu.

Tiesas sēdē piedalījās pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BALTIC CONTAINER TERMINAL” pārstāvji /pers. A/ un /pers. B/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvji /pers. C/, /pers. D/ un /pers.E/.

Aprakstošā daļa

Faktu izklāsts

[1] Rīgas brīvosta pieteicējai SIA „BALTIC CONTAINER TERMINAL” ir izsniegusi atļauju iekraut, izkraut un uzglabāt kravas ostas brīvajā zonā.

Valsts ieņēmumu dienests atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 9.oktobra Regulas (ES) Nr. 952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (turpmāk – Savienības Muitas kodekss) 214.panta 1.punktam (nosaka, ka preču uzskaiti veic muitas dienestu apstiprinātā veidā) ir izsniedzis pieteicējai apstiprinājumu preču uzskaitē pieteicējas brīvajā zonā.

Valsts ieņēmumu dienests veica pieteicējas Rīgas brīvostas brīvās zonas teritorijā novietoto preču uzskaites pārbaudi. Dienests konstatēja, ka brīvajā zonā novietotās un uzskaitē ņemtās ārpussavienības preces (plastmasas rotangas grozi), kas ievestas 2018.gada 2.oktobrī, 2018.gada 18.decembrī un 2019.gada 15.janvārī ar jūras transportu tīs konteineros, ir izvestas 2018.gada 2.oktobrī, 2018.gada 18.decembrī un 2019.gada 17.janvārī no brīvās zonas bez nākamās muitas procedūras piemērošanas un ka līdz ar to īpašā procedūra „uzglabāšana brīvajā zonā” nav pabeigta. Dienests secināja, ka faktiski strīdus preces ir izņemtas no muitas uzraudzības, kā rezultātā pieteicējai ir radies muitas

parāds saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunktu un 3.punkta a) apakšpunktu.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Valsts ieņēmumu dienesta 2019.gada 19.jūlija lēmumu Nr. 30.1-22.9/3344, ar kuru pieteicējai noteikts pienākums samaksāt budžetā ievadmuitas nodokli un ar to saistīto nokavējuma naudu, kā arī pievienotās vērtības nodokli un ar to saistīto nokavējuma naudu.

Pieteicēja nepiekrita dienesta lēmumam un pārsūdzēja to tiesā.

[2] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, ar 2021.gada 9.jūlija spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējai izsniegtajā apstiprinājumā preču uzskaitē brīvajā zonā noteikts, ka pieteicēja preču elektronisko uzskaiti nodrošina saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktu un Komisijas 2015.gada 28.jūlija Deleģētās regulas (ES) 2015/2446, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem, kuri attiecas uz dažiem Savienības Muitas kodeksa noteikumiem (turpmāk – Deleģētā regula 2015/2446) 178.pantu.

Saskaņā ar apstiprinājumu pieteicējai jāveic preču elektroniskā uzskaitē tiešsaistes sistēmā <http://www.tracking.bct.lv> un jānodrošina kompetentajām muitas amatpersonām piekļuve šai sistēmai. Pieteicējai jāuzglabā ievesto un izvesto preču transporta pavaddokumentu oriģināli vai kopijas. Ja preces tiek ievestas pieteicējas brīvajā zonā vai izvestas no tās, noformējot muitas deklarāciju vai reeksporta deklarāciju, kam piešķirts galvenais atsauces numurs (turpmāk – MRN), pieteicējai kā brīvās zonas turētājam MRN kopijas par ievadamām un izvedamām precēm nav jāuzglabā. Vēlāk, lai izvairītos no informācijas dublēšanas muitas un termināla datu bāzēs, apstiprinājums grozīts, papildus nosakot, ka tad, ja kravai noformēta deklarācija vai uzsākta muitas procedūra un piešķirts MRN, transporta pavaddokumentu kopijas nav jāuzglabā.

[2.2] Izskatāmajā lietā strīdus preces tika izsniegtas izvešanai no brīvās zonas, pamatojoties uz trīs preču pavadzīmēm (turpmāk – CMR), kurās preču muitas statuss bija norādīts kā „Savienības preces” („C”), ko bija apliecinājusi muitas dienesta amatpersona ar muitas zīmoga nospiedumu un savu parakstu. Taču pēc preču izvešanas no brīvās zonas muitas amatpersonas konstatēja, ka to rīcībā nav dokumentu, uz kuru pamata strīdus precēm varēja mainīt muitas statusu no „ārpus Savienības preces” („N”) uz „Savienības preces” („C”).

[2.3] Saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 210.panta b) apakšpunktu „uzglabāšana brīvajā zonā” ir īpaša muitas procedūra, tādējādi šāda procedūra atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 215.panta 1.punktam tiek pabeigta tad, kad precēm tiek piemērota nākamā muitas procedūra, preces tiek izvestas no Savienības muitas teritorijas vai tās tiek iznīcinātas, neatstājot pārpalikumus.

Atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktam un Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1. un 2.punktam ziņas, kurām jāparādās brīvās zonas turētāja uzskaites sistēmā, ir tās, pēc kurām dienests var uzraudzīt attiecīgo procedūru, jo īpaši attiecībā uz preču, kam šī procedūra ir piemērota, identifikāciju, muitas statusu un pārvietošanu. Tātad ziņām par muitas statusu ir jābūt ietvertām pieteicējas uzskaites sistēmā. Sistēmā ir jābūt ietvertām arī ziņām par to, kādā veidā īpaša procedūra ir noslēgta, ja tā tiek noslēgta saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 215.panta 1.punktu.

[2.4] Atbilstoši pieteicējas Preču pārvietošanas tehnoloģiskajai shēmai pieteicējai ir pienākums pirms preču izlaišanas no brīvās zonas pārliecināties par to, vai ārpussavienības precēm ir piemērota kāda secīga muitas procedūra. Tas savukārt atbilst tiesību normās noteiktajai prasībai pieteicējas uzskaites sistēmā norādīt ziņas par to, kāda procedūra ir bijusi piemērota, lai pabeigtu īpašo procedūru „uzglabāšana brīvajā zonā”.

[2.5] Komisijas 2015.gada 24.novembra Īstenošanas regulas (ES) 2015/2447, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu konkrētus noteikumus Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (turpmāk – Īstenošanas regula 2015/2447) 199.panta 1.punktā (*redakcijā, kas bija spēkā brīdī, kad pieteicēja izlaida strīdus konteinerus no brīvās zonas*) uzskaitīti preču muitas statusa apliecināšanas līdzekļi, tostarp d) apakšpunktā noteikts, ka tas var būt rēķins vai pārvadājuma dokuments, kas minēts šīs regulas 211.pantā. Šajā tiesību normā (211.pantā) noteikts, ka attiecībā uz precēm, kurām ir Savienības preču muitas statuss un kuru vērtība nepārsniedz 15 000 *euro*, Savienības preču muitas statusu var apliecināt, uzrādot rēķinu vai pārvadājuma dokumentu, kas attiecas uz minētajām precēm, ja tas attiecas tikai uz precēm, kam ir Savienības preču muitas statuss.

Tādējādi tikai ar zīmoga nospiedumu un parakstu uz CMR nevar apliecināt Savienības preču muitas statusu precēm, kuras ievestas kā ārpussavienības preces, jo Valsts ieņēmumu dienests uz CMR šādu statusu neapliecina, kā arī šādu statusu preces iegūst tikai tad, kad tām ir piemērota attiecīga muitas procedūra.

[2.6] Vienlaikus jāņem vērā Valsts ieņēmumu dienesta paskaidrotais, ka līdzšinējā prakse paredzēja, ka visām Savienības precēm pirms to izvešanas no ostas teritorijas papildus tika veikta preču muitas statusa pārbaude un uz izejošajiem dokumentiem (parasti CMR) kā apstiprinājums Savienības preču muitas statusam izdarītas Rīgas brīvostas muitas kontroles punkta atzīmes (zīmoga nospiedums un muitas amatpersonas paraksts). Līdzīgi arī liecināja visas trīs pirmās instances tiesas sēdē noprotinātās muitas amatpersonas. No tā secināms, ka, neskatoties uz to, ka dienests atbilstoši tiesību normām neapstiprina preču muitas statusu pārvadājuma dokumentā, tas praksē uz šiem dokumentiem tomēr atzīmēja, ka precēm ir Savienības preču muitas statuss, taču tas notika pēc papildu statusa pārbaudes. Tādējādi secināms, ka atzīme „Statuss C” varēja ļaut pieteicējai saprast, ka precēm, kuras tās brīvajā zonā ievestas kā ārpussavienības preces, ir tikusi piemērota muitas procedūra, ar kuru maina preču muitas statusu uz Savienības preču statusu.

[2.7] Tomēr ir saskatāma arī pašas pieteicējas nepienācīga rūpība savu pienākumu izpildē, kas arī varēja ietekmēt neatmuitotu preču izlaišanu no brīvās zonas un risku, ka šādas preces nonāk Savienības brīvā apītē.

Pirmkārt, no tiesību normām izriet, ka tikai ar CMR Savienības preču muitas statusu var apliecināt tām precēm, kuras jau ir bijušas Savienības preces, nevis kurām statuss jāmaina. Otrkārt, pieteicējas preču pārvietošanas tehnoloģiskā shēma paredz pieteicējai pienākumu pārliecināties par to, vai ārpussavienības preces ir nodotas kādai no paredzētajām muitas procedūrām. Arī pieteicējas iesniegtā shematiskā konteineru apstrādes un apkalpošanas shēma paredz izdot konteinerus ar preču muitas statusu „N”, ja automašīnas vadītājs nodrošina citstarp deklarāciju ar MRN numuru vai CMR ar muitas zīmoga nospiedumu *un* MRN numuru. Tas nozīmē, ka nav pietiekams tikai muitas zīmoga nospiedums un amatpersonas paraksts uz CMR, bet ir nepieciešams arī MRN numurs, ko piešķir tad, kad muitas dienests ir pārbaudījis iesniegto deklarāciju un

deklarētājam paziņojis piešķirto MRN numuru (Īstenošanas regulas 2015/2447 200.panta 1.punkts, 226.panta pirmā daļa). Treškārt, no tiesai iesniegtās pieteicējas elektroniskās sarakstes ar dienestu secināms, ka pieteicējai ir bijusi iespējama piekļuve Elektroniskajai muitas datu apstrādes sistēmai (EMDAS), kur var pārbaudīt precēm piemēroto muitas procedūru pēc deklarācijas MRN numura.

Pieteicējai bija jāpārlicinās par to, vai ārpussavienības preces ir nodotas kādā no paredzētajām muitas procedūrām, nevis jāpaļaujas uz CMR, kurā ir rokrakstā norādīts tikai „Statuss C”, bez atsauces uz MRN, muitas kontroles punkta zīmoga nospiedums un amatpersonas pašrocīgi veikts paraksts, jo no CMR vien nav secināms, kāda muitas procedūra secīgi ir piemērota.

[2.8] Izņēmuma stāvoklis atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 120.pantam uz pieteicēju neattiecas.

[3] Pieteicēja par apgabaltiesas spriedumu iesniedza Senātā kasācijas sūdzību.

[3.1] Kasatore kā pirmo kasācijas pamatu norādījusi Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunkta un 3.punkta a) apakšpunkta nepareizu piemērošanu, argumentējot, ka pieteicēja atbilstoši minētajām normām var tikt atzīta par muitas nodokļa parādnieci, ja tai bija konkrēts normatīvajos aktos noteikts pienākums muitas jomā, ko tā nav izpildījusi. Tiesa neesot konstatējusi nevienu normatīvajos aktos balstītu pieteicējas kā brīvās zonas turētājas objektīvi pastāvoša pienākumu pārkāpumu, tāpat nav konstatējusi, ka pieteicēja būtu apzināti piedalījusies prettiesiskā preču izvešanā no brīvās zonas vai apzinājās vai varēja apzināties, ka notiek preču prettiesiska izņemšana no brīvās zonas. Kasatore argumenta pamatošanai atsaukusies uz Eiropas Savienības Tiesas 2004.gada 23.septembra sprieduma lietā *Spedition Ulustrans*, C-414/02, [ECLI:EU:C:2004:551](#), 27.punktā atzīto.

Kasatore argumentē, ka ir veikusi preču uzskaiti atbilstoši Valsts ieņēmumu dienesta izsniegtam apstiprinājumam un izdevusi preces pārvadātājam saskaņā ar iesniegtajām CMR, uz kurām norādīts preču muitas statuss – Savienības preces, ko norādījusi muitas amatpersona un, pamatojoties uz šo atzīmi, konteineri ir izlaisti no brīvās zonas teritorijas. Līdz ar to kasatorei bija tiesības paļauties uz to, ka precēm ir pabeigta muitas procedūra – laišana brīvā apgrozībā, kā arī pabeigt īpašo procedūru – preču uzglabāšanu brīvajā zonā.

[3.2] Kasatore arī argumentē, ka tiesa nav ņēmusi vērā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2021.gada 5.februāra spriedumā atzīto, ka pieteicēja nav pārkāpusi Savienības Muitas kodeksa 215.panta 1.punktā noteikto, proti, nav izlaidusi precī no brīvās zonas pirms nākamās muitas procedūras piemērošanas. Kā norādījusi Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, nav pamata atzīt, ka CMR ar atzīmi „statuss C”, kas apstiprināta ar muitas zīmoga nospiedumu un amatpersonas parakstu, nav pietiekams pamatojums tam, ka precei piemērota nākamā muiņa procedūra. Tāpat tiesas kolēģija ir konstatējusi, ka faktiski pastāvēja prakse, ka precēm tika piemērota muitas procedūra, ja uz CMR bija norādīts „statuss C”, kas apstiprināts ar muitas iestādes oficiālo zīmoga nospiedumu.

Motīvu daļa

Piemērojamās tiesību normas

Eiropas Savienības tiesību akti

[4] Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunkts un 3.punkta a) apakšpunkts, 210.panta b) apakšpunkts, 214.panta 1.punkts, 215.panta 1.punkts.

Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunkts, 2.punkta a) apakšpunkts.

Īstenošanas regula 2015/2447 199.panta 1.punkta b) apakšpunkts, 200.panta 1. un 3.punkts, 211.pants, 226.panta pirmā daļa.

Latvijas tiesību normas

[5] Muitas likums

6.pants: Ministru kabineta kompetencē ir noteikt:

(..)

12) kārtību, kādā persona, kuras darbībā ietilpst brīvajā zonā esošu preču uzglabāšana, apstrāde, pārdošana vai pirkšana, veic preču uzskaiti.

Ministru kabineta 2017.gada 22.augusta noteikumi Nr. 500 „Muitas noliktavu, pagaidu uzglabāšanas un brīvo zonu noteikumi”

1.punkts: Noteikumi nosaka:

1.3. kārtību, kādā apstiprina preču uzskaiti brīvajā zonā;

(..)

1.6. kārtību, kādā persona, kuras darbībā ietilpst brīvajā zonā esošu preču uzglabāšana, apstrāde, pārdošana vai pirkšana, veic preču uzskaiti;

77.punkts: Persona, kuras brīvajā zonā tiek uzglabātas, apstrādātas, pārdotas vai pirktas ārpussavienības preces, nodrošina brīvajā zonā uzglabāto preču uzskaiti un identificēšanu.

78.punkts: Preču uzskaitē norāda ziņas, kas minētas Deleģētās regulas Nr. 2015/2446 178.panta:

78.1. 1.punkta b), c), d), e) un f) apakšpunktā;

78.2. 1.punkta g), j), m) un q) apakšpunktā, ja uz precēm tas attiecas;

78.3. 2.punktā.

79.punkts: Persona reizi mēnesī apstiprinājumā norādītajā termiņā iesniedz pārskatu par iepriekšējā mēnesī brīvajā zonā ievestajām, izvestajām un uzskaitē esošajām ārpussavienības precēm, norādot muitas dokumenta numuru vai preču transporta pavadzīmes numuru, ar kuru saskaņā preces ir ievestas brīvajā zonā un izvestas no tās, vai nodrošina Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonām tiešsaistes piekļuvi preču uzskaites sistēmai.

Administratīvā procesa likums

153.panta trešā daļa: Fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu, kurā piedalās tie paši procesa dalībnieki.

Likums „Par tiesu varu”

16.panta trešā un ceturtnā daļa:

(3) Likumā noteiktajā kārtībā spriedums ir saistošs tiesai, izskatot citas lietas, kas saistītas ar šo lietu.

(4) Šādam spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.

Iemesli, kas liek šaubīties par Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju

[6] Konkrētajā lietā izšķirams, vai pieteicēja, kurai izsniegta atļauja komercdarbības veikšanai (kravu iekraušanai, izkraušanai un uzglabāšanai) Rīgas brīvostas brīvajā zonā, ir atbildīga par muitas parādu, kas radies pienākumu neizpildes dēļ saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunktu un 3.punkta a) apakšpunktu. Lai izšķirtu šo jautājumu, būtiski ir noskaidrot, kādus no tiesību normām izrietošus pienākumus pieteicēja kā brīvās zonas atļaujas turētāja nav izpildījusi, noslēdzot īpašo muitas procedūru – preču uzglabāšana brīvajā zonā.

[7] Pieteicēja uzskata, ka ir izpildījusi visus no tiesību normām izrietošos pienākumus un rīkojusies saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta izsniegto apstiprinājumu preču uzskaitē brīvajā zonā un 2019.gada 24.maija Preču pārvietošanas tehnoloģisko shēmu, kas saskaņota ar dienestu un Rīgas brīvostas Ostas policiju (*stājusies spēkā pēc strīdus darījumiem, bet pieteicēja norāda, ka rīkojusies atbilstoši shēmā norādītajam arī pirms tam*).

Kā secināms arī no pieteicējas paskaidrojumiem Senāta tiesas sēdē, pieteicēja savu argumentu pamato ar Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta c) apakšpunktu, norādot, ka atbilstoši minētajai norma tai ir noteikts pienākums Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktā minētajā uzskaitē ietvert datus, kas ļauj nepārprotami identificēt tādas muitas dokumentus, kas nav muitas deklarācijas, jebkādos citus dokumentus, kas ir būtiski attiecībā uz īpašās procedūras piemērošanu precēm, un jebkādos citus dokumentus, kas ir būtiski attiecībā uz atbilstošo procedūras noslēgšanu.

Pieteicēja norāda, ka tā savā uzskaitē saistībā ar strīdus konteineru pārvietošanu ir norādījusi (ieskenējusi) CMR, uz kuras ir redzams Savienības preču statuss („Statuss C”), muitas dienesta amatpersonas paraksts un muitas zīmoga nospiedums, un tas ir atbilstoši minētajai tiesību normai. Pieteicējas ieskatā, tas atbilst 2019.gada 24.maija Preču pārvietošanas tehnoloģisko shēmā norādītajam, ka, izbraucot no termināla ar kravu (konteineru), ir jāuzrāda kravas pavaddokuments (CMR) ar atzīmi par Savienības preču statusu.

Pieteicēja arī iebilst, ka tās rīcībā nebija elektroniskās uzskaites sistēmas, kurā varētu pārbaudīt konkrētās muitas deklarācijas esību.

[8] Valsts ieņēmumu dienests norāda, ka pieteicēja nav pareizi pabeigusi īpašo procedūru „uzglabāšanu brīvajā zonā”, jo, izlaižot preces no brīvās zonas, nav pārliecinājusies, ka precēm ir piemērota nākamā muitas procedūra.

Dienests savu argumentu pamato ar Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) apakšpunktu, norādot, ka atbilstoši minētajai normai pieteicējai ir noteikts pienākums Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktā minētajā uzskaitē ietvert muitas deklarācijas galveno atsauces numuru (MRN) vai gadījumā, ja tāda nav, – citu

numuru vai kodu, ar kura palīdzību iespējams identificēt muitas deklarāciju, ar kuru precēm piemērota īpašā procedūra, un gadījumā, ja procedūra ir noslēgta saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 215.panta 1.punktu, – informāciju par to, kādā veidā procedūra ir noslēgta.

Dienests norāda, ka ārpussavienības precēm nevarēja mainīties muitas statuss uz „Savienības preces”, ja netika piemērota nākamā muitas procedūra. Savienības preču statusu var apliecināt ar līdzekļiem, kas norādīti Īstenošanas regulas 2015/2447 199.panta 1.punktā. Ar atzīmi uz CMR konkrētajā gadījumā nevarēja apliecināt preču muitas statusu.

Dienests uzskata, ka pieteicējai vajadzēja savā uzskaites sistēmā iekļaut galveno atsauces numuru (MRN), kurš ļautu identificēt muitas deklarāciju, kura pamatotu preču muitas statusa maiņu no „ārpussavienības preces” uz „Savienības preces”.

[9] Tādējādi lietas dalībniekiem ir atšķirīgs viedoklis par piemērojamām tiesību normām, līdz ar to arī atšķirīgs skatījums uz pienākumu apjomu, kāds ir pieteicējai, lai noslēgtu īpašo procedūru „uzglabāšana brīvajā zonā”.

Pieteicēja uzsver, ka atbilstoši Īstenošanas regulas 2015/2447 200.panta 1.punktam tieši kompetentā muitas iestāde apstiprina un reģistrē Savienības preču muitas statusa apliecinājuma līdzekļus, kas minēti šīs regulas 199.panta 1.punkta b) un c) apakšpunktā, un paziņo attiecīgajai personai muitas deklarācijas galveno atsauces numuru (MRN). Muitas dienesti paziņo deklarētājam par muitas deklarācijas pieņemšanu un sniedz tam MRN, bet pieteicēja nav šīs deklarētājs.

Senātam šaubas par piemērotās muitas procedūras un preču statusu pēc MRN numura pārbaudes iespējamību un šīs pārbaudes efektivitāti rada pieteicējas norādītie apstākļi, ka tai kā preču uzglabātājai brīvajā zonā nebija piekļuves Elektroniskajai muitas datu apstrādes sistēmai (EMDAS). Tāpēc tikai MRN numura iekļaušana preču pārvadājuma dokumentā (CMR) nenodrošinātu pieteicējai iespēju pārliicināties, ka precēm ir piemērota atbilstoša muitas procedūra. Turklāt pieteicēja Senāta tiesas sēdē arī norādīja, ka tai nemaz nav iespēju pārbaudīt Īstenošanas regulas 199.panta 1.punkta b) apakšpunktā noteiktā Savienības preču muitas statusa apliecināšanas līdzekļa T2L patiesumu, tieši tāpēc pārbaudi veic muitas dienests. Arī Valsts ieņēmumu dienests apstiprinājis, ka var būt tādi gadījumi, kad preču muitas statusu maina citas dalībvalsts muitas dienests, tad Savienības preču muitas statusa apliecināšanas līdzeklis būs T2L dokuments. Tādējādi ir iespējamās tādas situācijas, kad preču muitas statuss no ārpussavienības preces uz Savienības preces var tikt mainīts, nevis piemērojot nākamo muitas procedūru, bet gan ņemot vērā citas dalībvalsts muitas dienesta apliecinājumu par preču muitas statusu (T2L), proti, atbilstoši lietas dalībnieku paskaidrotajam, var tikt labotas kļūdas saistībā ar preču muitas statusu.

Tā kā pieteicējai preču muitas statusa pārbaude būtu jāveic lielā apjomā (atbilstoši pieteicējas paskaidrojumiem Senāta tiesas sēdē no pieteicējas brīvās zonas vienā dienā ar autotransportu tiek izvestas aptuveni 400 kravas), tai ir jābūt efektīvai, proti, jēgpilnai un tā nedrīkst nepamatoti kavēt kravu brīvo plūsmu.

Strīdus darījumu laikā Valsts ieņēmumu dienests bija iedibinājis praksi, ka visām Savienības precēm pirms to izvešanas no ostas teritorijas papildus tika veikta muitas statusa pārbaude un uz izejošajiem dokumentiem (parasti – CMR) kā apstiprinājums Savienības preču muitas statusam izdarītas muitas kontroles punkta atzīmes (preču muitas

statuss, muitas kontroles punkta zīmoga nospiedums un muitas amatpersonas paraksts). Dienests norādījis pretrunīgas ziņas par pieteicējas piekļuvi EMDAS, proti, paskaidrojumā tiesai norādījis, ka pieteicējai nav piekļuves EMDAS (*Valsts ieņēmumu dienesta 2020.gada 23.aprīļa paskaidrojumi, lietas 1.sējuma 176.lapa*), bet 2019.gada 5.septembra e-pastā sniegtajā atbildē pieteicējai norādījis, ka attiecībā uz EMDAS piemēroto muitas procedūru statusu lietotājam divos veidos ir nodrošināta iespēja šādu informāciju iegūt no EMDAS pēc deklarācijas MRN numura: neregistrētiem lietotājiem un reģistrētiem lietotājiem (*Valsts ieņēmumu dienesta 2019.gada 5.septembra elektroniskā pasta izdruka, lietas 1.sējuma 199.lapa*).

Pieteicēja paskaidrojusi, ka arī pašreizējā muitas dienesta apstiprinātā kārtība ir tāda, ka konkrētā muitas dienesta amatpersona, pieslēdzoties pieteicējas elektroniskajai uzskaites sistēmai, maina preču muitas statusu, tādējādi arī pašreiz nodibinātā kārtība paredz, ka tieši muitas dienesta amatpersona ir tā, kas apstiprina preču muitas statusa maiņu, un pieteicēja, paļaujoties uz šo sniegto informāciju, arī pabeidz īpašo procedūru „uzglabāšana brīvajā zonā”. Tādējādi faktiski izmainīts ir tikai apstiprinājuma veids – tas notiek elektroniskajā tiešsaistes sistēmā, kurā ir iespējams identificēt personu, kura pieslēgusies un veikusi izmaiņas, bet nav mainīts pats process, proti, preču muitas statusa izmaiņas apstiprina muitas dienesta amatpersona.

Tāpēc Senātam rodas šaubas par Valsts ieņēmumu dienesta prasības – uzrādīt pieteicējas kā preču uzglabātājas brīvajā zonā uzskaites sistēmā preču muitas statusa maiņas apliecināšanai muitas deklarācijas galveno atsauces numuru (MRN) – pamatotību un tiesiskumu.

[10] Šādos apstākļos ir noskaidrojams jautājums, vai Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunkts kopsakarā ar Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktu pieļauj, ka īpašā procedūra „uzglabāšana brīvajā zonā” tiek pabeigta, elektroniskajā uzskaites sistēmā neietverot galveno atsauces numuru (MRN), kas identificē muitas deklarāciju, ar kuru piemērota nākamā muitas procedūra.

Tāpat noskaidrojams, vai atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktam, 215.panta 1.punktam un Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunktam ir pieļaujams, ka īpašās procedūras „uzglabāšana brīvajā zonā” piemērotājs šo procedūru pabeidz, pamatojoties uz muitas dienesta amatpersonas atzīmi par preču muitas statusu uz preču pārvadājuma dokumenta (CMR), pašam neveicot pārbaudi par šāda preču muitas statusa piemērošanas pamatotību.

Ja atbilde uz iepriekš uzdoto jautājumu ir noraidoša, tālāk būtu noskaidrojams, kāds pārbaudes apjoms atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktam, 215.panta 1.punktam un Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunktam ir pietiekams, lai atzītu, ka īpašā procedūra „uzglabāšana brīvajā zonā” ir pabeigta pareizi.

[11] Gadījumā, ja izrādītos, ka pieteicēja nav ievērojusi kārtību, kas izriet no tiesību normām, būtu noskaidrojams, vai pamats tās atbrīvošanai no muitas parāda samaksas varētu būt pieteicējas paļaušanās uz muitas dienesta iedibināto kārtību, proti, to, ka muitas dienests ar amatpersonas parakstu un zīmoga nospiedumu uz CMR apliecināja preču statusa maiņu uz Savienības precēm, nenorādot ziņas par šādas statusa maiņas pamatu (tālāku muitas procedūru vai citu pamatu).

No Eiropas Savienības Tiesas judikatūras, tostarp muitas jomā, izriet, ka uz tiesiskās paļāvības principu nevar atsaukties attiecībā pret precīzu Savienības tiesību akta normu un tai pretrunā esoša par Savienības tiesību piemērošanu atbildīgās valsts iestādes rīcība nevar saimnieciskās darbības subjektam radīt tiesisko paļāvību par to, ka tas gūs labumu no Savienības tiesībām pretrunā esošas attieksmes (*Eiropas Savienības Tiesas 2011.gada 7.aprīļa sprieduma lietā „Sony Supply Chain Solutions (Europe), C-153/10, ECLI:EU:C:2011:224, 47.punkts un tajā minētā judikatūra*).

[12] Ja izrādītos, ka pieteicējai apstākļos, kad tā nav ievērojusi Savienības tiesību normās paredzētos muitas procedūras noteikumus, nebija arī pamata paļauties uz muitas dienestu iedibināto kārtību preču Savienības statusa maiņas apliecināšanai, tālāk būtu noskaidrojams, vai Eiropas Savienības tiesības prasa, lai pieteicēja būtu atbildīga par muitas parāda samaksu atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunktam pat tad, ja citā valsts tiesas lietā ar spēkā stājušos spriedumu ir atzīts, ka pieteicēja nav pārkāpusi muitas procedūras noteikumus. Proti, kā norādījusi pieteicēja, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija ar spēkā stājušos spriedumu lietā, kurā dalībnieki bija gan pieteicēja, gan Valsts ieņēmumu dienests, ir atcēlusi pieteicējai piemēroto administratīvo sodu, atzīstot, ka pieteicēja rīkojās atbilstoši muitas dienesta iedibinātajai praksei un ka Valsts ieņēmumu dienests nevar norādīt tiesību normas, kuras tieši paredzētu pieteicējas pienākumu papildus muitas dienesta sniegtajam apliecinājumam pārbaudīt citas ziņas par preču statusa maiņas pamatotību.

Šajā sakarā, kā uzskata Senāts, būtu jāvērtē ne tikai nacionālā tiesību norma par iespēju faktu noskaidrošanas procesā atsaukties uz citā lietā pierādītu faktu (Administratīvā procesa likuma 153.panta trešā daļa). Būtiski ir noskaidrot arī to, kāda nozīme ir *res judicata* principam, kas atzīts gan valsts, gan Eiropas Savienības tiesībās. Proti, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas izskatītajā lietā par administratīvā soda piemērošanu tiesa vērtēja ne tikai tieši tos pašus faktiskos apstākļus, par ko ir aprēķināts muitas parāds šajā lietā, bet izdarīja secinājumus arī par tieši tiem pašiem tiesību jautājumiem, kas ir jāizspriež arī šajā lietā. Citiem vārdiem, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums par administratīvā soda atcelšanu tieši izriet un ir nesaraujami saistīts ar minētās tiesas secinājumiem par faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas tiek vērtēti arī šajā lietā par muitas parādu.

Atbilstoši likuma „Par tiesu varu” 16.panta trešajai un ceturtajai daļai likumā noteiktajā kārtībā spriedums ir saistošs tiesai, izskatot citas lietas, kas saistītas ar šo lietu; spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu. Tādējādi, ja citā spriedumā, lai arī ar citām tiesiskām sekām (ar pienākumu samaksāt muitas parādu, nevis administratīvo sodu), tiktu izdarīti secinājumi, kas nonāktu nepārprotamā pretrunā ar spēkā esošā tiesas spriedumā atzīto, ka pieteicēja nav pieļāvusi muitas procedūras pārkāpumu, tas varētu tikt uzskatīts par pretrunu ar *res judicata* principu. Tādējādi tiktu apdraudēta tiesiskā noteiktība un tiesu kā demokrātiskas valsts varas sastāvdaļas autoritāte, proti, varētu tikt apdraudēta personu paļāvība, ka jautājumi, kas ir izskatīti tiesā, netiks pārskatīti un ka tiesas spriedumi tiks ievēroti un izpildīti.

Arī Eiropas Savienības Tiesa vispārīgi ir respektējusi valstu tiesībās atzīto *res judicata* principu, kā arī to identificējusi un aizsargājusi arī Eiropas Savienības tiesībās. Tiesa ir vairākkārt atgādinājusi, pirmkārt, *res judicata* principa svarīgumu gan Savienības

tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās un, otrkārt, ka *res judicata* attiecas uz faktu un tiesību jautājumiem, kas faktiski ir tikuši izspiesti vai ir noteikti izspiežami attiecīgajā tiesas nolēmumā (*Eiropas Savienības Tiesas 2011.gada 29.marta sprieduma lietā „ThyssenKrupp Nirosta”, C-352/09 P, [ECLI:EU:C:2011:191](#), 123.punkts un tajā minētā judikatūra*). *Res judicata* spēks attiecas ne tikai uz atceļošu tiesas nolēmumu rezolutīvo daļu, bet arī uz motīviem, kas veido rezolutīvās daļas nepieciešamo pamatojumu un kuri tāpēc nav no tās atdalāmi (*Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2009.gada 1.jūlija sprieduma lietā „ThyssenKrupp Stainless”, T-24/07, [ECLI:EU:T:2009:236](#), 140.punkts; 2018.gada 8.februāra sprieduma lietā „Sony Interactive Entertainment Europe/EUIPO - Marpefa (Vieta)”, T-879/16, [ECLI:EU:T:2018:77](#), 31.punkts*).

Tādējādi būtu jānoskaidro, vai tādā situācijā, kāda konstatējama šajā lietā, Savienības finanšu interesēs noteiktais pienākums samaksāt muitas parādu prevalētu pār *res judicata* principu un liktu parādu iekasēt, pamatojoties uz secinājumu par pieteicējas pieļautu muitas procedūras pārkāpumu pat tad, ja citā valsts tiesas spēkā esoša sprieduma motīvu daļā ir atzīts, ka muitas procedūras pārkāpums nav pieļauts.

[13] Apkopojot minēto, Senātam ir šaubas par Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju. Tādēļ ir uzdodami prejudiciālie jautājumi Eiropas Savienības Tiesai.

Tas ir pamats tiesvedības apturēšanai šajā lietā līdz brīdim, kad Eiropas Savienības Tiesa pieņems nolēmumu sakarā ar prejudiciālajiem jautājumiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267.pantu, Administratīvā procesa likuma 104.¹pantu, 273.panta 5.punktu un 275.panta 7.punktu, Senāts

nolēma

uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

1. Vai Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunkts kopsakarā ar Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktu pieļauj, ka īpašā procedūra „uzglabāšana brīvajā zonā” tiek pabeigta, elektroniskajā uzskaites sistēmā neietverot galveno atsauces numuru (MRN), kas identificē muitas deklarāciju, ar kuru piemērota nākamā muitas procedūra?

2. Vai atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktam un 215.panta 1.punktam un Deleģētās regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunktam ir pieļaujams, ka īpašās procedūras „uzglabāšana brīvajā zonā” piemērotājs šo procedūru pabeidz, pamatojoties vienīgi uz muitas dienesta amatpersonas atzīmi par preču muitas statusu uz preču pārvadājuma dokumenta (CMR), pašam neveicot pārbaudi par šāda preču muitas statusa piemērošanas pamatotību?

3. Ja atbilde otro jautājumu ir noraidoša, tad kāds pārbaudes apjoms atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 214.panta 1.punktam, 215.panta 1.punktam un Deleģētās

regulas 2015/2446 178.panta 1.punkta b) un c) apakšpunktam ir pietiekams, lai atzītu, ka īpašā procedūra „uzglabāšana brīvajā zonā” ir pabeigta pareizi?

4. Vai īpašās procedūras „uzglabāšana brīvajā zonā” piemērotājam varēja rasties aizsargājama tiesiskā paļāvība uz muitas dienesta apstiprinājumu, ka precēm ir mainīts muitas statuss no „ārpussavienības preces” uz „Savienības preces”, kaut arī šajā apstiprinājumā nav norādīts ne preču statusa maiņas pamats, ne dati, kas ļautu pārliecināties par preču statusa maiņas pamatu?

5. Ja atbilde uz ceturto jautājumu ir noraidoša, vai, ievērojot valsts un Eiropas Savienības tiesībās atzīto *res judicata* principu, pamats atbrīvošanai no muitas parāda, kas radies atbilstoši Savienības Muitas kodeksa 79.panta 1.punkta a) apakšpunktam un 3.punkta a) apakšpunktam, var būt tas, ka citā valsts tiesas lietā ar spēkā stājušos spriedumu ir atzīts, ka muitas procedūras piemērotājs, ievērojot muitas dienesta iedibināto kārtību, nav pieļāvis muitas procedūras „uzglabāšana brīvajā zonā” pārkāpumu?

Apturēt tiesvedību lietā, līdz stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums.

Lēmums nav pārsūdzams.

R. Vīduša

I. Freimane

I. Višķere